

Állásfoglalás a pénzügyi lízing esetében teljesített előtörlesztésből fakadó költségek fogyasztóra történő áthárítása tárgyában

A kérelmező (**Társaság**) állásfoglalás iránti kérelemmel (**Beadvány**) fordult a Magyar Nemzeti Bankhoz (**MNB**) a fogyasztónak minősülő lízingbevevők fix kamatozású pénzügyi lízingszerződéséből eredő tartozás előtörlesztése esetén felszámítható költségek meghatározása tárgyában.

I. A TÉNYÁLLÁS

A Beadvány rögzíti, hogy az elmúlt időszakban a fogyasztónak minősülő finanszírozást kérők részéről is felmerült a fix kamatozású gépjármű-finanszírozások iránti igény.

A Társaság a finanszírozásokhoz szükséges forrásait csomagokban igénybe vett banki refinanszírozási hitelekkel fedezi. A fix kamatozású refinanszírozási hitelek esetében a bankok a teljes futamidőre a változó kamatozásnak kitett forrásait különböző technikákkal külön költséggel fedezik, azonban amennyiben a refinanszírozási hitel akár részben is idő előtt törlesztésre kerül, úgy a Társasággal szemben több változótól – így az előtörlesztéssel az érintett refinanszírozási hitel átlagos futamidejének változásától, a refinanszírozási hitel folyósításkori és előtörlesztéskori IRS (interest rate swap) kamatlába mértékének eltérésétől, az előtörlesztés összegének a teljes refinanszírozási hitel összegéhez viszonyított arányától, illetve a felszámított refinanszírozási kamatláb mértékétől – függő egyszeri előtörlesztési költséget számítanak fel.

Az előtörlesztési költség az előtörlesztés teljesítésekor pontosan kiszámítható, azonban egyrészt annak van olyan eleme, amely a fogyasztó lízingszerződésének megkötésekor még nem ismert, és csak a folyósítás, illetve az előtörlesztés időpontjában válik ismertté, másrészt a fogyasztó által előtörlesztett tőkeösszegtől független, harmadrészt a számítási algoritmus az átlagfogyasztók által még a változók ismeretében is nehezen vagy egyáltalán nem értelmezhető.

Bizonyos esetekben az előtörlesztési díj a körülmények kedvezőtlen alakulása esetén több százalékpont mértékű, abszurd esetben a hátralévő futamidőre felmerülő fogyasztói kamatterheket megközelítő vagy meghaladó összegű is lehet.

A Beadvány szerint a Társaság csak abban az esetben tud fix kamatozású lízingkonstrukciót ajánlani, ha az előtörlesztéssel kapcsolatosan felmerült költségeit az előtörlesztési szándékozó fogyasztó felé áthárítja, ugyanis a felszámított kamatköltségek az előtörlesztési díjra nem nyújtanak fedezetet.

A fogyasztókkal kötött pénzügyi lízingszerződés vonatkozásában a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény (**Fhtv.**) 24. §-ának rendelkezéseit az Fhtv. 2. § (4) bekezdése alapján nem kell alkalmazni, azaz az előtörlesztéssel felmerülő, fogyasztóra áthárított költség mértéke ezen jogszabály alapján nem korlátozott.

Fentiekre tekintettel fogyasztóval kötött pénzügyi lízingszerződésből eredő tartozás előtörlesztése esetére a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (**Ptk.**) 6:131. §-a fogalmaz meg korlátozást:

„6:131. § [Pénztartozás idő előtti teljesítése fogyasztói szerződés esetén]

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis a pénztartozás idő előtti teljesítését kizáró és az olyan kikötés, amely a fogyasztóra az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó költségeken kívüli terhet ró.”

A Beadvány szerint kérdésként merül fel, hogy az előtörlesztés költségének áthárítása milyen terjedelmű előzetes fogyasztói tájékoztatást igényel, figyelemmel arra, hogy a felszámított költség a változók és a költség meghatározásához alkalmazott algoritmus alapján előre egyértelműen nem határozható meg, hiszen a változók egyrészt előre nem ismertek, másrészt a költség nem feltétlenül áll egyenes arányban az előtörlesztés összegével.

II. A JOGKÉRDÉSEK ÉS A TÁRSASÁG ÁLLÁSPONTJA

A Társaság a Beadványban a következő kérdésekkel fordult az MNB-hez, és azokkal kapcsolatosan az alábbi álláspontot fejtette ki.

1. Jogszerűnek tekinthető-e a fogyasztóval kötött fix kamatozású pénzügyi lízingszerződésben szereplő, fogyasztó általi előtörlesztés esetére irányadó azon szerződéses kikötés, amelyben a lízingscég közvetlen költségként áthárítja az előtörlesztés kapcsán felmerülő refinanszírozói költségtérítés összegét a fogyasztóra?

A Társaság álláspontja szerint jogszerűnek minősül a fix kamatozású pénzügyi lízingszerződés előtörlesztés esetére irányadó azon rendelkezése, amely lehetővé teszi az idő előtti teljesítésből eredő refinanszírozói költségtérítés összegének a fogyasztóra történő közvetlen áthárítását.

2. Jogszerűnek tekinthető-e az előtörlesztés miatt felszámítható költség olyan meghatározása, amelynél a lízingscég meghatároz egy egyszerűen számítható előtörlesztési költségtételt (pl. az előtörlesztett összeg bizonyos százalékát), amely nagy bizonyossággal fedezné a bonyolult algoritmus alapján vele szemben felszámított összeget?

A Társaság álláspontja szerint a kérdésben vázolt módon, egyértelműen meghatározott költség felszámítása, amennyiben az meghaladná a refinanszírozó által felszámított előtörlesztési költséget, nem jogszerű, tekintettel arra, hogy ebben az esetben a Társaság nem az előtörlesztésből közvetlenül fakadó költséget hárítaná át a fogyasztóra.

3. Jogszerűnek tekinthető-e olyan költség áthárítása is, amelynek várható pontos összege a költség alapjául szolgáló algoritmus változóinak ismerete hiányában előre nem határozható meg?

A Társaság álláspontja szerint a 3. kérdés tekintetében a kérdéses költség fogyasztóra történő áthárítása kizárólag abban az esetben jogszerű, ha a Társaság a 4. kérdés kapcsán lentebb megjelölt példaszámítást alkalmazza tájékoztatásként.

4. Jogszerűnek tekinthető-e a költség fentiek szerinti áthárítása esetében a fogyasztónak adott olyan tájékoztatás, amely egy szövegszerű magyarázattal ellátott példaszámítást alkalmazva a refinanszírozói előtörlesztési díj számítási algoritmus változóhoz példaösszegeket írva, és az algoritmust elvégezve kalkulál egy példaköltséget, nyomtatékosan felhívva a fogyasztó figyelmét arra, hogy a költségszámítási algoritmus egyes változói a szerződéskötéskor még nem lehetnek ismertek, így azok eltérése esetén a példaszámításban kalkulált költségtétel akár jelentős mértékben is változhat?

A Társaság álláspontja szerint a 4. pontban felvetett kérdés kapcsán megfogalmazott tájékoztatás mellett történő költségáthárítás jogszerű, mivel egyrészt érthetővé teszi a fogyasztó számára a költségszámítás metodikáját, másrészt, a példában írt változók tekintetében tájékoztatást nyújt a kalkulált költségről, kiemelve azt, hogy a szerződéskötéskor az algoritmus alapjául szolgáló változók a tájékoztatás időpontjában még nem ismertek.

III. Az MNB ÁLLÁSPONTJA

Az MNB rögzíti, hogy a felügyeleti tevékenységgel összefüggő állásfoglalás kiadására jellemzően jogszabályi rendelkezések értelmezése vagy keretjellegű normatív rendelkezések tartalommal való feltöltése vonatkozásában kerül sor. Az állásfoglalások kiadásának célja, hogy jogi normák által nem szabályozott kérdésekben vagy többféleképpen értelmezhető, adott esetben egymásnak ellentmondó jogi szabályozás esetén az MNB saját álláspontját ismertesse annak érdekében, hogy az állásfoglalást kérő az MNB – nem kötelező erejű – állásfoglalása ismeretében kialakíthassa saját jogi álláspontját. Az állásfoglalás kiadásának keretei között nincs lehetőség arra, hogy az állásfoglalás iránti kérelmet előterjesztő megvalósítani tervezett konkrét intézkedései, eljárása, folyamatai, üzleti megoldásai, termékei jogi megfelelőségét az MNB előzetesen vizsgálja, illetve jóváhagyja. Az MNB a felügyelt intézmények tevékenységét, egyedi gyakorlatát hatósági ellenőrzési tevékenysége keretében vizsgálja és értékeli.

Fentiek előrebocsátása mellett az MNB a Beadványban felvetett jogértelmezési kérdésekben az alábbi felügyeleti álláspontot alakította ki.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 279. § (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy a pénzügyi szolgáltatásra irányuló szerződésben egyértelműen meg kell határozni a kamatot, díjat és minden egyéb költséget.

Az Fhtv. 16. § (1) bekezdésének 14. és 21. pontja a fogyasztóval kötött hitel-, illetve pénzügyi lízingszerződés tartalmi követelményeit rögzítő rendelkezések között előírja, hogy a szerződésnek egyértelműen és tömören tartalmaznia kell a hitelkamaton kívüli minden egyéb ellenszolgáltatást – ideértve díjat, jutalékot és költséget –, továbbá az előtörlesztéshez való jogot, gyakorlásának módját, valamint az előtörlesztés esetleges költségeinek fennállását és azok számítási módját.

Az Fhtv. 17/E. § (1) és (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy – a pénzügyi lízinget is ideértve – fogyasztónak nyújtott hitel esetében a kamaton kívül egyéb ellentételezés mely körben és milyen módon köthető ki a szerződésben. Az Fhtv. rögzíti, hogy a hitelező a fogyasztó terhére csak olyan költséget állapíthat meg, amelyet a szerződésben tételesen meghatározott, és amely költség a szerződés megkötése, módosítása és a fogyasztóval való kapcsolattartás során közvetlenül a fogyasztó érdekében, harmadik személy szolgáltatásával összefüggésben a fogyasztóra áthárítható módon merült fel. A törvény rögzíti továbbá, hogy a hitelező díj fizetését – ide nem értve a hitel folyósításához, a hitelkeret rendelkezésre tartásához, valamint a fogyasztó általi előtörlesztéshez közvetlenül kapcsolódó költségei fejében megállapítható díjat – a hitelszerződésben tételesen rögzített módon, a szerződéskötéssel, a szerződés módosításával és megszüntetésével, valamint ügyviteli költségeivel összefüggésben köthet ki. Ugyanezen szakasz (4) bekezdése szerint a százalékos arányban meghatározott díjak a hitel pénznemében, míg a tételesen meghatározott díjak és költségek pedig csak forintban állapíthatók meg.

Mint látható, az előtörlesztésből közvetlenül fakadó költségek fogyasztóra történő áthárítását az Fhtv. a 17/E. § (2) bekezdésében, tehát a szerződésben kiköthető díjak körében szabályozza. Ami a költség, illetve díj meghatározásának módját illeti, a jogszabály a költségek esetében kizárólag, míg a díjak esetében főszabályként tételesen – azaz konkrét összegben, forintban – meghatározott költség, illetve díj felszámítását engedi meg. A fogyasztó általi előtörlesztéshez közvetlenül kapcsolódó költségek fejében megállapítható díj azon nevesített kivételek közé tartozik, amelyek esetében a főszabálytól eltérően a díj nem csak tételesen, hanem egyéb módon – például százalékos mértékben vagy százalékos mérték és felső korlát meghatározásával – is kiköthető.

A fogyasztó általi előtörlesztéshez közvetlenül kapcsolódó költségek – s mint ilyen, a hitelező refinanszírozási hitelének a fogyasztó idő előtti teljesítése miatt szükségessé váló előtörlesztéséből eredő költségek – a fenti jogszabályi rendelkezések alapján pénzügyi lízing esetében is díj formájában háríthatók át a fogyasztóra. E díj a szerződésben nem csak tételesen, hanem egyéb módon is meghatározható, azonban jogszerűen kizárólag olyan díjmeghatározási mód alkalmazható, amely mind a fent hivatkozott ágazati jogszabályi előírásokban, mind a Ptk.-ban¹ rögzített kritériumoknak – így az egyértelmű, tömör, világos és érthető megfogalmazás követelményének – egyaránt megfelel.

A szóban forgó díj meghatározásának módja a fenti követelményeket akkor elégítheti ki, ha e jogcímen kizárólag az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó, ténylegesen felmerült és igazolható költségek mértékét meg nem haladó fizetési kötelezettség terhelheti a fogyasztót, ugyanakkor a díj mértéke, illetve annak felső korlátja a szerződésből konkrétan megismerhető a fogyasztó számára. Az MNB álláspontja szerint az előtörlesztésből fakadó költségek áthárítására nem alkalmazható olyan díjmeghatározási mód – így például felső korlát meghatározása nélkül, egy előre nem ismert változókat tartalmazó algoritmus szerződésben történő rögzítése –, amely alapján a fogyasztót terhelő fizetési kötelezettség összege, de legalább annak felső korlátja előzetesen, pontosan nem határozható meg.

Az előtörlesztéshez közvetlenül kapcsolódó költségek megtérítésének részletszabályait az Fhtv. 24. és 25. §-ai rögzítik. A 25. § a jelzáloghitelekre, míg a 24. § a fogyasztónak nyújtott egyéb hitelekre vonatkozóan szabályozza, hogy a hitelező mely esetekben és mely körben, továbbá milyen felső korlát figyelembevételével mellett jogosult az előtörlesztésből fakadó költségeinek fogyasztó általi megtérítésére. Az Fhtv. 2. §-ának (4) bekezdése alapján e rendelkezések a pénzügyi lízingre ugyan nem alkalmazandók, az MNB megítélése szerint

¹ Ptk. 6:102-103. § és 6:131. §

azonban az előtörlesztésből fakadó, fogyasztóra terhelt költség mértékének felső korlátját a pénzügyi lízingszerződések esetében sem indokolt magasabb mértékben meghatározni, mint amelyet az Fhtv. a jelzáloglevéllel finanszírozott kölcsönszerződések kapcsán a 25. § (2) bekezdésében rögzít. Az MNB szintén nem tartja indokoltnak és a fogyasztóvédelmi elvekkel összeegyeztethetőnek az olyan mértékű előtörlesztési díj meghatározást, amely nincs összhangban az Fhtv. 24. § (4) bekezdésében írtakkal, azaz amely magasabb előtörlesztési díjat eredményez, mint az előtörlesztés időpontja és a szerződés lejáratának az időpontja közötti időtartamra fizetendő kamat összege az előtörlesztés időpontjában érvényes feltételek figyelembevételével.

Budapest, 2018. február 28.